

Polonezköy’de Kırsal Turizme İlişkin Değerlendirmeler

Pınar BOLLUKCU^{1*}, Gökçe ZEVİT²

¹ Bartın Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 74100, BARTIN

² Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 74100, BARTIN

Öz

Kent ortamı içerisinde kırsal niteliklerini koruyan Polonezköy, ulaşım olanakları bakımından kentle içiçe, yaşam biçimi ve çevresel şartları açısından ise kentin dışında kalan, turizm açısından önemli bir yerleşim alanıdır. Polonezköy’ün geleneksel yerleşim dokusunun, doğal ve kültürel değerlerinin korunuyor olması yörenin turistik çekiciliğini artırmaktadır. Polonezköy, doğal bitki örtüsü, yaban hayatı, geleneksel yaşam, yöresel ürünler, bisiklet parkurları, farklı nitelikte konaklama tesisleri, yeme-içme mekânları ile turizm faaliyetlerinin gelişimine olanak sağlamaktadır. Bu çalışmada, UNESCO Peyzaj Tavsiye Kararı’nın, “Kentsel mirasın etkin korunmasının ve sürdürülebilir yönetiminin, gelişmenin ön koşulu olduğu ve sürdürülebilir kalkınmanın temel ilkesinin mevcut kaynakların korunmasını sağladığı” kabulü temel ilke olarak kabul edilmiştir. Bu temel ilkeden yola çıkılarak, Polonezköy’ün sahip olduğu doğal ve kültürel peyzaj özelliklerinin turizm gelişmeleri ile ilişkilendirilmesi, turizm etkinliklerinin sürdürülebilirlik anlayışıyla değerlendirilmesi ve koruma-kullanma dengesi içerisinde planlanması amaçlanmıştır. Polonezköy, İstanbul ili Beykoz ilçesine bağlı bir yerleşim alanıdır. Bu çalışmada “Polonezköy’de kültürel kimlik kaybedilmeden sürdürülebilir kalkınma anlayışıyla turizm nasıl geliştirilebilir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Alanın doğal ve kültürel peyzaj özellikleri; ilgili haritalardan, arazi gözlemlerinden ve sözlü görüşmelerden elde edilen bulgular ışığında analiz edilmiştir. Mekânsal veriler, yerleşim planı üzerine işlenmiştir. Sonuç olarak, kültürel peyzajın korunmasına ilişkin öneriler geliştirilmiştir. Artan kentleşme baskısı, yoğun turizm faaliyetleri ile birlikte gelişen turistik tesisler, Polonezköy’ün doğal ve kültürel peyzajını tehdit etmektedir. Özellikle kültürel mirasın gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarılabilmesi için sınırlayıcı unsurlar belirlenmeli, korunmasına yönelik ulusal ve uluslararası düzeyde farkındalık sağlanmalıdır. Ekolojik-etik temellere dayalı planlarla, peyzajların sürdürülebilirliği desteklenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir kalkınma, kültürel peyzaj, peyzaj planlama, kırsal turizm, Polonezköy.

Evaluations of related to rural tourism in Polonezköy

Abstract

Polonezköy, which preserves the rural characteristics within the city environment, is an important residential area in terms of tourism, which is intertwined with the city in terms of transportation possibilities, and which is outside the city in terms of life style and environmental conditions. The fact that the traditional settlement texture, natural and cultural values are preserved in Polonezköy increases the attraction of tourists. Polonezköy enable the development of tourism with natural vegetation, wildlife, traditional life, local products, bicycle trails, accommodation facilities of different quality, food and beverage places. In this study, the adoption of the UNESCO resolution on landscape advice “effective conservation and sustainable management of urban heritage, which is the precondition for development and the basic principle of sustainable development, which protects existing resources” was accepted as the basic principle. Based on this basic principle, it is aimed to associate the natural and cultural landscape characteristics of Polonezköy with tourism developments and to evaluate the tourism activities with a sustainability approach and to plan within the balance of conservation-use. Polonezköy is a settlement of Beykoz district of Istanbul. In this study sought to answer the question “how can tourism be improved with the understanding of sustainable development without losing cultural identity in Polonezköy?”. The natural and cultural landscape characteristics of the study area were analyzed in the light of the findings obtained from relevant maps, land observations and oral interviews. Spatial data was denoted on the site plan. Consequently, some suggestions relation to protection of cultural landscape were presented. The increasing urbanization pressure and growing touristic facility areas along with intensive touristic activities threatens the natural and cultural landscape of Polonezköy. In particular, limiting elements should be identified in order to ensure a healthy transfer of cultural heritage to future generations, and awareness should be provided at national and international levels for conservation. With plans based on ecological-ethical principles, the sustainability of landscapes should be supported.

Keywords: Sustainable development, cultural landscape, landscape planning, rural tourism, Polonezköy.

*Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

Pınar BOLLUKCU (Dr.); Bartın Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı
Bölümü, Bartın, Türkiye, Tel: +90 (378) 223 5131, Fax: +90 (378) 223 5062, E-mail:
pbollukcu@bartin.edu.tr ORCID No: 0000-0002-0621-3862

Geliş (Received) : 12.10.2018
Kabul (Accepted) : 12.11.2018
Basım (Published) : 15.12.2018

1. Giriş

Doğal ve kültürel peyzaj potansiyelinin yüksek olduğu kırsal alanlar, stresli ve karmaşık kent ortamından uzaklaşmak isteyen insanlar için turizm ve rekreasyon olanakları sağlamaktadır. Günümüzde kentsel yeşil alanların giderek azalması, müstakil konut yapılanmasının yerini çok katlı yüksek yapılanmanın alması ve buna bağlı olarak kalabalıklaşan kent ortamı, serbest zamanlarını sağlıklı ve kaliteli geçirmek isteyen insanları, doğaya ve doğal alanlara yaklaştırmaktadır. Kent ortamından kaçışa olanak sağlayan en etkili mekânlar da yakın çevredeki kırsal alanlardır. Bu durum Gökalp ve Yazgan (2013)'e göre; kırsal alanlarda birbirine benzer çeşitli turizm türlerinin de oluşmasına ortam hazırlamaktadır. Kırsal turizm, doğa turizmi, ekoturizm, agroturizm, yumuşak turizm, yeşil turizm, alternatif turizm vb. turizm türleri bunlardan sayılabilir.

Kavramsal olarak bakıldığında kırsal turizm; Soykan (1999)'a göre; dinlenme ve konaklama eyleminin doğal ortamda gerçekleştiği, farklı kültürlerle bir araya gelinerek geleneksel etkinliklerin izlenip, katılımın da sağlanabildiği bir turizm türüdür. MacDonald and Jolliffe (2003)'e göre; kırsal turizm tanımlamaları, kırsal alana ve kırsal halka ait nesiller boyu korunmuş gelenekler, miraslar, yaşam stilleri, önemli değerler ve alanlara dayalıdır. Turistler bu alanlar ve değerler hakkında bilgi sahibi olmak ve yaşayarak deneyimlemek amacıyla kırsal alanları ziyaret etmektedir. Edgell ve Harbaugh (1993) tarafından yapılan çalışmada da kırsal alanların, farklı kültürel, tarihi, etnik ve coğrafi özelliklerinin turistlerin ilgisini çektiği belirtilmektedir. Kırsal turizm, kitle turizminin aksine kırsal alanların sahip olduğu doğal ve kültürel kaynakların sürdürülebilirliğine de katkı sağlamaktadır (Kodaş ve Sü Eröz, 2012). Ekonomisi temel olarak tarıma dayalı olan kırsal alanların kalkınmasında kırsal turizmin önemli derecede etkili olabileceği görüşü, kırsal turizm konusunu temel alan birçok çalışmada vurgulanmaktadır (Kaypak, 2010; Çetinkaya Karafakı ve Yazgan, 2012; Ekiztepe, 2012; Kadanalı ve Yazgan, 2012; Kan vd., 2012; Çelik vd., 2013; Bollukcu, 2014; Ogun ve Gövdere, 2014; Aciksoz et.al., 2016; Açıksoz vd., 2017; Bollukcu ve Cesur, 2017).

Cabrini (2004)'e göre; kırsal turizmin bileşenleri toplum, kırsal alan, kırsal yaşam, kırsal miras ve kırsal etkinliklerden oluşmaktadır (Doğan ve Özasan, 2017'den). Cengiz Gökçe ve Açıksoz (2015), kültürel peyzajın temel bileşenlerini; tarım alanları, yerleşim alanları, yeşil alanlar, ulaşım imkânları, tarihi alanlar, doğal ve kültürel peyzaj özellikleri ve mekân algısı olarak ele almıştır. Doğal peyzajın varlığı ile birlikte, kültür ve kültürel peyzaj, kırsal turizmin temel unsurlarını oluşturmaktadır. Gelenekler, alışkanlıklar ve yaşam biçimleriyle sosyal açıdan toplumları şekillendiren kültür, mekâna yansıdığı da yerleşmelerin peyzajını şekillendirmektedir. Kültürel peyzaj, doğal peyzaj ile birlikte sürdürülebilir kalkınmanın çevresel boyutunu oluştururken, ekonomik ve sosyal boyutunu da etkilemektedir (Bollukcu ve Zevit, 2018). Eryazıcıoğlu (2012)'ye göre; genel anlamda kabul görmüş kültürel peyzaj tanımlarının hepsinde, kültür ve doğa kavramları birlikte anılmaktadır. Özsüle (2005) tarafından, doğal çevre ve kültür etkileşimiyle şekillenen, “doğal-kültürel-görsel-anlamsal” nitelikleriyle betimlenebilen ve coğrafi olarak sınırı çizilebilen alanlar kültürel peyzajlar olarak ifade edilmektedir. Kültürel peyzajlar genellikle, bulundukları doğal ortamın özelliklerini de yansıtmaktadır. Kültürel peyzajların korunması, modern sürdürülebilir arazi kullanım tekniklerine, doğal peyzaj değerlerinin korunmasına ve geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Dünyanın birçok yerinde biyolojik çeşitliliği destekleyen geleneksel arazi kullanım formları oluşmuş ve oluşmaya devam etmektedir. Bu bakımdan geleneksel kültürel peyzajların korunması biyolojik çeşitliliğin de korunmasını desteklemektedir (UNESCO, 1992). Fowler (2002)'ye göre; kültürel peyzajların korunması ile gelecek nesiller için bir yaşam ortamı ve yüksek seviyede bir yaşam kalitesi sağlamak mümkündür (Bekdemir, 2010).

Çalışma alanı olarak seçilen Polonezköy, İstanbul Metropolü içerisinde kent baskısına rağmen kültürel kimliğini korumaya çalışan turistik bir göçmen yerleşimdir. 2013 yılında mahalleye dönüştürülen Polonezköy, son yıllarda imar planı değişiklikleri ile gündeme gelmiştir. Plan değişiklikleri iptal edilmiş olmasına rağmen üretilecek yeni planlarla peyzajın zarar görmesi endişesi sürmektedir. Polonezköy'ün konumu, stratejik önemini artırırken, yükselen rant da ekolojik kaygıları artırmaktadır. Kent ortamı içerisinde kırsal niteliklerini koruyan Polonezköy, ulaşım olanakları açısından kentle içiçe, yaşam biçimi ve çevresel şartları açısından ise kentin dışında kalan önemli bir yerleşim alanıdır. Kent insanına farklı kültürlerle ait kırsal yaşam biçimini turizm aracılığıyla sunması Polonezköy'ün tercih edilebilirliğini artırmaktadır. Doğal bitki örtüsü, yaban hayatı, geleneksel yaşam, yöresel ürünler, bisiklet parkurları, farklı nitelikte konaklama tesisleri, yeme-içme mekânları ile turizm faaliyetlerinin gelişimine olanak sağlayan Polonezköy'de; geleneksel yerleşim dokusunun, doğal ve kültürel değerlerin korunuyor olması turistik çekiciliğini artırmaktadır.

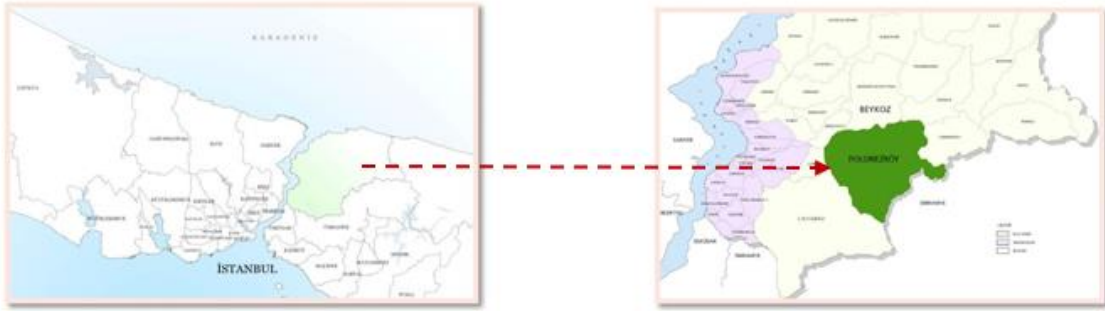
Bu çalışma, “Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu / United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO)” Peyzaj Tavsiye Kararı'nın, “Kentsel mirasın etkin korunmasının ve sürdürülebilir yönetiminin, gelişmenin ön koşulu olduğu ve sürdürülebilir kalkınmanın temel ilkesinin mevcut kaynakların korunmasını sağladığı” kabulünden yola çıkılarak yapılmıştır. Bu temel ilke çerçevesinde,

Polonezköy'ün sahip olduğu doğal ve kültürel peyzaj özelliklerinin sürdürülebilirlik bağlamında turizm gelişmeleri ile ilişkilendirilmesi ve turizm etkinliklerinin koruma-kullanma dengesi içerisinde yönetilmesine ilişkin öneriler sunulması çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

2. Materyal ve Metot

Materyal

İstanbul Boğazı'nın kuzeydoğusunda yer alan ve çalışma alanını içine alan Beykoz, doğuda Şile ve Çekmeköy, güneyde Ümraniye ve Üsküdar ile sınırlanmış olup ilçenin kuzeyinde Karadeniz yer almaktadır. Polonezköy Tabiat Parkı, 41°04'103" ve 41°08'726" Kuzey enlemleri ile 29°09'71" ve 29°15'565" Doğu boylamları arasında 2.972,5 hektarlık bir alanı kapsamaktadır (İOBM, 2013). Çalışma alanının idari sınırları ile il ve ilçe içerisindeki konumunu gösteren haritalar Şekil 1'de yer almaktadır.

Şekil 1. Beykoz'un il içerisindeki konumu ve Beykoz ilçesinin idari sınırları (Beykoz Belediyesi, 2012).

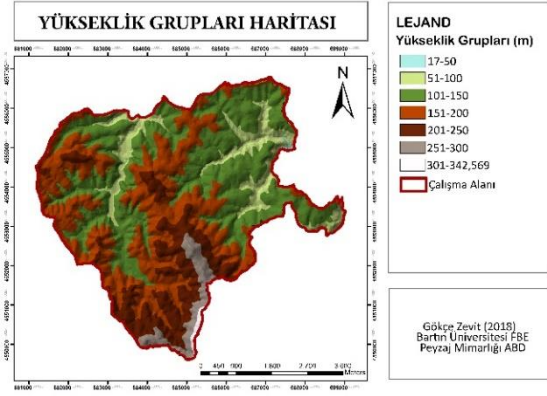
Metot

Çalışmada uygulanan yöntem 4 aşamada tamamlanmıştır. Birinci aşama, çalışma alanı ve çalışma konusu ile ilgili literatür araştırma ve veri toplama aşamasıdır. İkinci aşama Polonezköy'e ilişkin doğal ve kültürel peyzaj varlıklarının araştırılması ve Polonezköy ile ilgili verilerin ArcMap10 programı aracılığıyla sayısal ortamda bir veri tabanına dönüştürüldüğü aşamadır. Üçüncü aşama, Polonezköy'ün sahip olduğu kültürel peyzaj değerlerinin mekânsal analizlerle ortaya konulması ve SWOT/GZFT analizi ile sorgulanması aşamasıdır. Sonuç ve önerilerin belirlendiği son aşama ise turizmin peyzaj üzerinde oluşturduğu/oluşturacağı etkilerin tartışıldığı ve kültürel peyzaj değerlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik önerilerin geliştirildiği aşamadır.

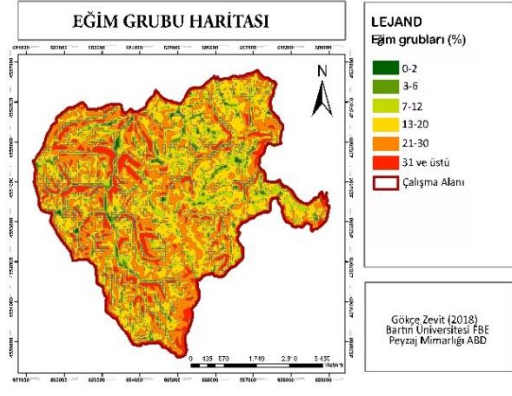
3. Bulgular ve Tartışma

Çalışmanın bu aşamasında, alana ilişkin fiziksel ve sosyo-kültürel özellikler ile turizm olanakları ve mekânsal kullanımlara ilişkin bulgular verilmiştir.

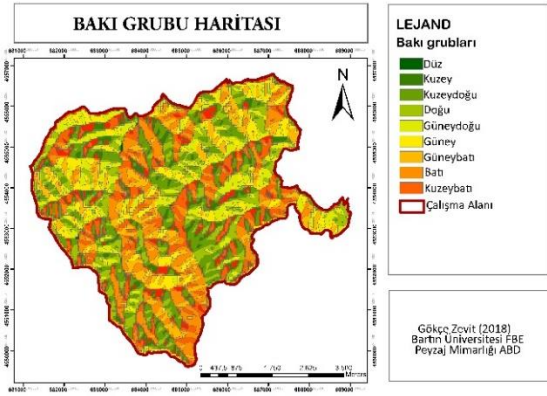
Fiziksel özellikler: Çalışma alanının topoğrafik yapısı, jeolojik yapısı ve depremsellik durumu, toprak yapısı, iklim özellikleri, doğal bitki örtüsü ve yaban hayatı verileri bu aşamada analiz edilmiştir. Topoğrafik yapıya ilişkin verilerin analizinde OGM (2018)'den elde edilen sayısallaştırılmış topoğrafik haritalar kullanılmış ve ilgili analizler Şekil 2-5'de verilmiştir. Çalışma alanının yükseklik, eğim ve bakı haritaları ArcMap 10 programı aracılığıyla "Spatial Analysis" modülü kullanılarak oluşturulmuştur. Çalışma alanı 17 m yükseklikten başlayıp en üst noktada 342 m yüksekliğe ulaşmaktadır. 325 m'lik yükseklik farkının bulunduğu alanda yükselti kuzeyden güneye doğru artmaktadır. İOBM (2013)'e göre; çalışma alanının en alçak noktası kuzeydoğuda Değirmen Dere ile Yedibin Dere'nin kesiştiği nokta olup yüksekliği 35 m'dir. Alanın en yüksek noktası güneydoğu kısmında bulunan Küçükalemdağı Tepesi'dir. Çalışma alanının geneli %13-30 eğim grubunda yer almaktadır. Tüm yükselti gruplarında tarım, orman ve yerleşim alanları bulunmaktadır. %31 ve üstü eğim grubunun ise özellikle 201-300 ve 301-342 m yükselti gruplarında yer alan ormanlık alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Bakıların yükseklik gruplarına göre dağılımına bakıldığında; 17-150 m yükselti grubunda kuzey, doğu ve batı bakılı alanların güney bakılı alanlara oranla daha fazla yer kapladığı ve bu yükselti grubunda tarım, orman, yerleşim alanlarının yer aldığı görülmektedir. 151-250 m yükselti grubunda güney, batı ve doğu bakılı alanların kuzey bakılı alanlara göre daha yoğun olduğu görülmektedir. Bu yükselti grubunda tarım, orman ve yerleşim alanları yer almaktadır. 251-342 m. yükselti grubunda ise güney bakılı alanların diğer bakılara göre daha yoğun olduğu görülmektedir. Bu yükselti grubu orman alanlarını kapsamaktadır.

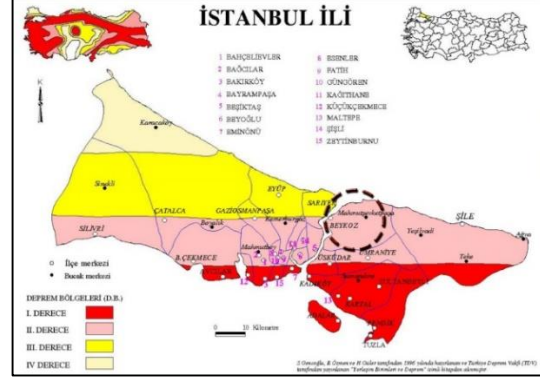
Şekil 2. Çalışma alanına ilişkin yükseklik analizi

Şekil 3. Çalışma alanına ilişkin eğim analizi

Şekil 4. Çalışma alanına ilişkin bakı analizi

Şekil 5. Çalışma alanının depremsellik durumu (Gencoğlu vd., 1996).

Jeolojik yapısı incelendiğinde, Polonezköy çevresinde görülen en yaşlı kayaç oluşumlarının Paleozoik döneme ait olduğu ve bu oluşumların aynı zamanda temeli teşkil eden formasyonlar olduğu görülmektedir. İstanbul grubu olarak adlandırılan formasyon, aşınmaya dayanıklı kuvarsit tepelerden oluşmaktadır (Gülşen, 2007). Gencoğlu vd. (1996)'ya göre Polonezköy; ikinci derece deprem bölgesinde yer almaktadır. Kıvrak (2011)'e göre; Polonezköy'ün orman içerisinde yer almasından dolayı erozyona karşı daha dirençli olduğu söylenebilir. Şekil 2-5'de çalışma alanına ilişkin, yükseklik, eğim ve bakı analizleri ile depremsellik durumunu gösteren haritalar verilmiştir. Karadeniz ve Akdeniz ikliminin geçiş özelliklerinin görüldüğü Polonezköy'de, yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık, sisli, yağışlı ve bazen kar yağışlıdır. Yıllık ortalama sıcaklık değeri 22 0C ve yıllık ortalama yağış miktarı 700 mm'dir. Hakim rüzgarlar poyraz ve lodostur (Şahin, 2013). Polonezköy, çevresindeki endüstriyel gelişime karşı doğal varlığını koruyan bitki örtüsü ile Batı Akdeniz Bölgesi'nin floristik özelliklerini taşımaktadır (İOBM, 2013). Polonezköy Tabiat Parkı'nın doğal bitki örtüsü incelendiğinde; ibrelî türlerden; *Pinus* sp., *Abies* sp., *Picea* sp.; yapraklı türlerden, *Aesculus* sp., *Fraxinus* sp., *Carpinus* sp. ve meyve ağaçları; çalılarından ise *Arbutus* sp., *Rubus* sp., *Cotoneaster* sp. vb. türlerinin ağırlıklı olduğu söylenebilir. Tabiat Parkı içerisinde 1 adet Sülün - Keklik Üretim İstasyonu ve 1 adet Geyik-Karaca Üretim İstasyonu bulunmaktadır. Ayrıca kızıl geyik, karaca, yaban domuzu, çakal, tilki, sincap, sansar, gelincik, sülün, keklik, atmaca, şahin, doğan, karataş, üveyik, baykuş, saksağan, serçe gibi hayvanlar doğal olarak bulunmaktadır (URL-1, 2015).

Sosyo-kültürel özellikler: Bu aşamada nüfus ve demografik yapı, ekonomik yapı ve geleneksel yaşam değerlendirilmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu'ndan alınan nüfus verilerine göre 2017'de Polonezköy'ün nüfusu 377'dir (TÜİK, 2018). Bunlardan 90'ı Polonya kökenlidir. Son on yıllık nüfus kayıtlarına bakıldığında nüfusta azalma eğilimi olduğu görülmektedir. Resmi olmayan kayıtlara göre ise, yaz dönemlerinde nüfusun ortalama 900 civarında olduğu bilinmektedir. Ekonomik açıdan bakıldığında, geçmişten günümüze tarımın Polonezköy için en önemli ekonomik sektör olduğu görülmektedir. Günümüzde tarım ile birlikte turizm faaliyetlerinin arttığı hatta turizmin en önemli sektör haline geldiği görülmektedir. Aynı zamanda tarım ve orman kaynaklı ürünlerden elde edilen yan ürünler ve el sanatları üretimi de ekonomiye katkı sağlamaktadır. Erdönmez ve Erol (2009) tarafından yapılan çalışmada Polonezköy'ün kuruluşundan bu yana geçirdiği sosyo-ekonomik evreler araştırılmıştır (Tablo 1). Çalışmada, kurulduğu dönemde sadece tarımsal üretimin yapıldığı Polonezköy'ün, günümüzde gelişmekte olan bir turizm beldesi haline geldiği ifade edilmektedir.

Tablo 1. Polonezköy'ün sosyo-ekonomik evreleri (Erdönmez ve Erol, 2009).

Dönem	Ekonomi k Evre	Gelir Kaynakları	Sosyal Koşullar
1842-1800'lerin sonu	Tarım Toplumu	Tarımsal Üretim, Hayvancılık, Avcılık, Lehistan'dan gelen yardımlar	Dış çevreyle ilişkiler sınırlı, Gelenekler ve dini ritüeller devam ediyor.
1900'lerin başı 1960'lı yıllar 1960'lar-günümüz	Geçiş Toplumu Modern Toplum	Pansiyonculuk, Tarımsal üretim, Hayvancılık, Ticaret Atılımı Turizm, Pansiyonculuk, Ticaret	Dış çevreyle ilişkiler gelişmekte, Gelenekler ve dini ritüeller devam ediyor. Dış çevreyle ilişkiler aktif ve yoğun, Çalışmak amacıyla Türkler de köye yerleşmekte, Genç nüfus göç eğiliminde.

Özellikle göçmen yerleşimlerinde dinsel inanışlar, geleneksel yaşamı şekillendiren önemli sosyo-kültürel faktörlerdendir. Dinsel inanışların etkisi, yüzyıllardır bu topraklarda varlığını sürdüren Polonezköy yerleşiminde ve Polonezköy halkında kendini hissettirmektedir. Katolik Hristiyanlardan oluşan Polonezköy halkı, değişen sosyal çevreye karşın dini ritüelleriyle birlikte ibadetlerini gerçekleştirdiği mekânları da halen korumaktadır.

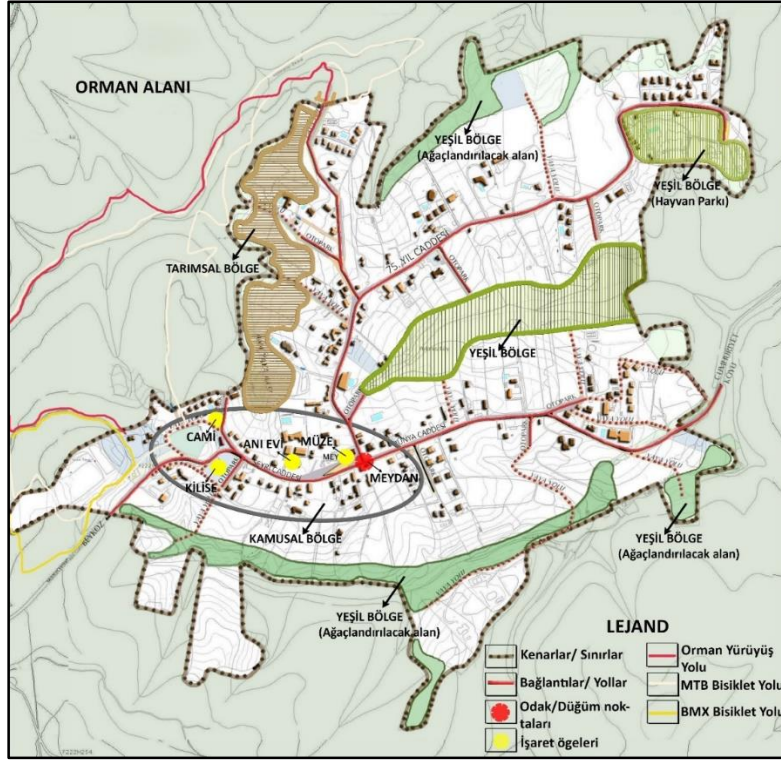
Turizm olanakları: Çalışma alanının sahip olduğu doğal ve kültürel özellikler, turizm aktivitelerinin gelişimi için fırsatlar oluşturmaktadır. 1842 yılında kurulmuş olan Polonezköy, köklü bir tarihi geçmişe sahiptir. 1994 yılında Tabiat Parkı, 1995 yılında Doğal Sit Alanı olarak ilân edilmiştir. 3004 ha büyüklüğünde alana sahip olan Polonezköy Tabiat Parkı, İstanbul'un ilk ilan edilen ve en büyük tabiat parkıdır (URL-1, 2015). Doğal-doğala yakın bir yaşam ortamı oluşturan Polonezköy'de kırsal hayatın devam ediyor olması, kente yakın aynı zamanda kentten kopuk bir yaşam biçimi sunması, yerli ve yabancı turistlere hizmet verebilecek kapasitede tesislerin bulunması, kongre turizmi olanaklarının varlığı ve birçok kurum tarafından da bu tarz etkinlikler için tercih ediliyor olması, konaklama tesisleri dışında günübirlik rekreasyon aktivitelerine olanak sağlayan mekânların bulunması Polonezköy'ün tercih edilme nedenlerindendir. Tabiat Parkı'nın sahip olduğu doğal bitki örtüsü ve yaban hayatı, turistlerin yoğun ilgisini çeken farklı yerel kültür, geleneksel yaşam biçimi, organik tarım alanları, tarihi mekânlar, yöresel ürünler, gezi ve ekstrem sporlara olanak sağlayan parkurlar, farklı nitelikte konaklama tesisleri ve yeme-içme mekanları turizm aktiviteleri için altyapı oluşturmaktadır. Polonezköy'de; Muhtarlık, Santral Binası, Jandarma Komutanlığı, Orman Bölge Müdürlüğü resmi kurumları ile Zofia Rızı Anı Evi, Açık Hava Müzesi, Arıcılık Müzesi, Hristiyan Mezarlığı, Cam Sanat Merkezi, Kültür Evi, Kilise ve Cami bulunmaktadır. Beykoz Belediyesi (2012)'ye göre; toplam konut sayısı 207 olup turizm amaçlı kullanılan konut sayısı 82, ticari amaçlı kullanılan (ev pansiyonculuğu, restoran, kafeterya vb.) konut sayısı ise 47'dir.

Lynch (2010) "Kent ölçeğinde görsel formun varlığını ve kent tasarımında ilksel prensipleri oluşturacak bir yöntem" önerisi ile Boston, Jersey City ve Los Angeles kentlerini incelemiştir. Bu çalışmadan yola çıkılarak Polonezköy'ün sahip olduğu doğal ve kültürel değerler, Lynch(2010)'in kent imgesi bileşenleri (yollar/bağlantılar, kenarlar/sınırlar, bölgeler ve odak/düğüm noktaları ve işaret öğeleri) aracılığıyla analiz edilerek harita üzerine işlenmiştir (Şekil 6).

Şekil 6'da mekânsal analiz haritasında işlenen "yollar/bağlantılar, kenarlar/sınırlar, bölgeler ve odak/düğüm noktaları ve işaret öğeleri" sırası ile aşağıda açıklanmaktadır.

Yollar/bağlantılar: Çelikyay (2017)'ye göre; yollar/bağlantılar, bölgeler arasındaki bağlantıyı sağlayan ya da bu bölgeler arasında seyreden ulaşım sisteminin parçalarıdır. Polonezköy'de 1. derecede ulaşım aksını; Beykoz ve Cumhuriyet Köyü'ne de ulaşımı sağlayan Seyri ve Dünya Caddesi ana bağlantıları oluşturmaktadır. 2. derecede ulaşım aksı ise; Seyri ve Dünya Caddeleri ile kesişen 75. Yıl Caddesi olup alanın kuzey kısmında bulunan yerleşim alanlarına ulaşımı sağlayan bağlantıdır (Şekil 7).

Kenarlar/sınırlar: Kenarlar ve sınırları Çelikyay (2017); kamusal alanı sınırlayan öğeler olarak ifade etmektedir. Bu bağlamda, Polonezköy Tabiat Parkı içerisinde yeralan orman ve yerleşim sınırı, kenarları oluşturmaktadır. Orman sınırı I. Derece Doğal Sit ve köy yerleşim alanı sınırı ise III. Derece Doğal Sit sınıridir.

Şekil 6. Polonezköy'ün mekânsal analizi

Şekil 7. Polonezköy'de bulunan yollar/bağlantılar

Bölgeler: Lynch (2010); bölgelerin kentin diğer ögelerinden daha büyük parçalar olduğunu ifade etmektedir. Çelikyay (2017)'ye göre; işlevi, içeriği, dokusu ve formu bakımından bölgeler birbirleriyle benzerlikler göstermekte ve kendi içerisinde de bütünlük oluşturmaktadırlar. Polonezköy'de bölgeler, tarım bölgeleri, yerleşim bölgeleri, yeşil bölgeler, kentsel kamusal mekânların bulunduğu bölgeler olarak sınıflandırılmıştır. Tarım bölgeleri genellikle bağ-bahçe tarımı yapılan kentsel tarım alanlarıdır. Yeşil bölge, orman, ağaçlandırılacak alanlar ve Country Club bünyesinde bulunan açık hayvanat bahçesini kapsamaktadır. Yerleşim bölgesinde konut, ticari konut (ev pansiyonlar vb.) ve kısmen oteller yer almaktadır. Kentsel kamusal mekânların bulunduğu bölge ise; meydan, resmi kurumlar, müze, kilise ve caminin bulunduğu merkezdir (Şekil 8).

Şekil 8. Polonezköy'de bulunan hayvan parkı, yeşil alan ve tarım alanlarından görüntüler

Odak/düğüm noktaları: Lynch (2010) odak/düğüm noktalarını, kavşaklar ve bazı karakteristik özelliklerin yoğunlaştığı noktalar olarak tanımlamaktadır. Önemli bir kentsel odak olan meydan, Polonezköy'e kimlik kazandıran unsurlardan biridir. Özellikle turistlerin Polonezköy'e geldiklerinde ilk durakladıkları toplanma ve dağılma alanıdır. Meydanın bir bölümü otopark olarak kullanılmaktadır. Polonya kültürünün yansıması olan ve Mimar Sinan Üniversitesi işbirliği ile yaptırılmış olan ahşap heykeller alana açık hava müzesi görünümü

kazandırmaktadır (Şekil 9).

Şekil 9. Polonezköy meydanından görüntüler

İşaret ögeleri: Kullanıcılar tarafından kolaylıkla hatırlanılabilen ve tek olma özelliği gösteren, ölçek açısından farklılık gösterebilen noktasal referanslardır (Lynch, 2010). Polonezköy Camii, Kilise, Zofia Rızı Anı Evi ve Arıcılık Müzesi önemli işaret ögeleridir. Kilise, günlük kullanımların dışında her yıl düzenlenen festival ve çeşitli organizasyonlarda da etkin olarak kullanılmaktadır. Polonezköy'ün en ilgi çeken mekânlarından olan Zofia Rızı Anı Evi'nde Polonezköy ve Polonyalı Rızı ailesiyle ilgili fotoğraf ve belgeler sergilenmektedir. Polonezköy doğal ortamda üretilen balıyla da tanınmaktadır. Arıcılık Müzesi'nde arıcılıkla ilgili çeşitli objelerin yanı sıra fotoğraflar ve belgeler de sergilenmektedir (Şekil 10).

Şekil 10. Polonezköy'de bulunan kilise, anı evi ve müzeden görüntüler

Tablo 2'de Polonezköy'ün turizm açısından değerlendirildiği GZFT Analizi yer almaktadır. GZFT Analizi çalışma alanının güncel durumu, turizme olanak sağlayan güçlü yönleri, turizmi olumsuz etkileyen zayıf yönleri, gelişime katkı sağlayabilecek fırsatlar ve olası kısıtlamaları ifade eden tehditleri ortaya koymaktadır.

Tablo 2. Polonezköy'ün turizm açısından değerlendirildiği GZFT Analizi

Güçlü yönler	1. Turizm faaliyetlerinin aktif olarak yapılıyor olması,
	2. Yerli ve yabancı turistlere hizmet verebilecek kapasitede turistik tesislerin bulunması,
	3. Kongre turizmine olanak sağlayan tesislerin bulunması,
	4. Doğa turizmi olanaklarının bulunması,
	5. Doğal sit alanı olarak ilan edilmesi,
	6. Tabiat parkının varlığı,
	7. Tabiat parkının uzun devreli gelişme planının yapılmış olması,
	8. Yaban hayatı izleme açısından uygun alanların bulunması (Sülün-keklik üretme istasyonu ve geyik- karaca üretme istasyonu vb.),
	9. Son birkaç yıl öncesine kadar kültürel etkinliklerin geleneksel olarak düzenleniyor olması (Kiraz Festivali),
	10. Turizmin canlılığını artıracak kültürel mekânların bulunması,
	11. El sanatlarına ilişkin üretimin yapılıyor olması,
	12. Polonyalı ve Türklerin farklı kültürlerini birlikte uyum içinde yaşıyor olması,
	13. Geleneksel yerleşim dokusunun kısmen korunuyor olması,
	14. Geleneksel yaşam biçiminin kısmen devam ediyor olması,
	15. Günübirlik rekreasyon aktivitelerine olanak sağlayan mekânların bulunması,
	16. Tarımsal faaliyetlerin yapılıyor olması.
Zayıf yönler	1. Nüfusun azalıyor olması,
	2. Yöre halkının, geleneksel yaşamdan uzaklaşma eğiliminde olması,
	3. El sanatlarında azalma eğiliminin olması,
	4. Polonya ve Türkiye arasında bağ kuran Kiraz Festivali'nin son birkaç yıldır ekonomik nedenlerden dolayı yapılamıyor olması,
	5. Tanıtım ve organizasyonların eksikliği,
	6. Kültürel mirasın korunmasına yönelik önlemlerin yetersizliği.

Tablo 2. Polonezköy'ün turizm açısından değerlendirildiği GZFT Analizi (devam ediyor)

Fırsatlar	1. Yaşam biçimi ve çevresel şartları açısından İstanbul Metropolü'nün dışında kalan önemli bir yerleşim alanı olması, 2. Önemli ulaşım ağlarına yakın olması, 3. Ulaşım altyapısının yeterli olması, 4. İstanbul kenti içerisinde bilinen bir turizm ve rekreasyon alanı olması, 5. Denize yakın olması, 6. Dört tarafının orman alanları ile çevrili olması, 7. Şile, Ağva ve Riva gibi turistik diğer yerleşimlere yakın olması, 8. Polonya halkının ziyaret etme olanağının olması, 9. Polonya ile karşılıklı geliştirilebilecek projelere olanak sağlaması.
Tehditler	1. Artan kentleşme baskısı, 2. Turizm faaliyetlerinin yoğunluğuyla birlikte taşıma kapasitesinin aşması, 3. Yeni yapılan ve yapılması planlanan turistik tesislerin Polonezköy'ün doğal ve kültürel peyzajına zarar vermesi, 4. İmar Planı değişikliklerinin gündeme gelmesi ile peyzajın zarar görmesi ve rant ihtimalinin olması, 5. 3. Köprü'nün yapımı ile birlikte başlayan peyzaj bozulmalarının artma ihtimalinin bulunması.

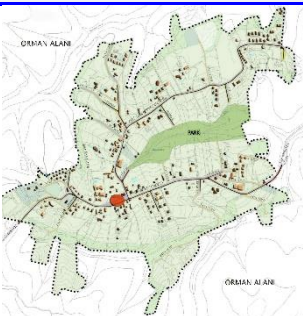
GZFT analizine dayanarak; alanın sahip olduğu güçlü yönlerin ve turizm olanaklarını artırabileceği düşünülen fırsatların baskın olduğunu söylemek mümkündür. Zayıf yönlerin daha çok ekonomik sorunlar ve aidiyet duygusunun zayıflaması ile ilgili olduğu söylenebilir.

4. Sonuç ve Öneriler

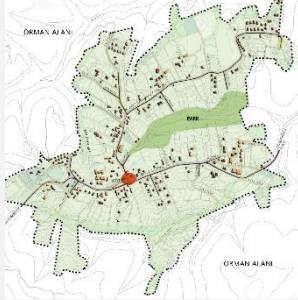
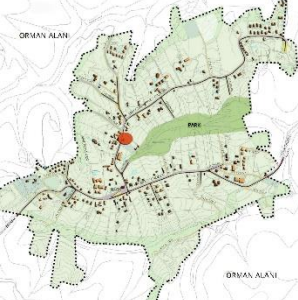
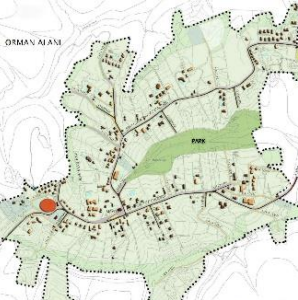
Polonezköy; doğal yapısı, geleneksel yaşam biçimi, zengin tarihi ve kültürel değerleri ile hem İstanbul hem de Türkiye için önemli bir turizm yerleşimidir. Geçmişten günümüze kadar gelen geleneksel yaşama ait izler, Polonezköy'ün kültürel peyzajını da şekillendirmiştir. Geçmişte sadece tarımsal üretimin yapıldığı Polonezköy'de günümüzde tarım ile birlikte turizm etkinlikleri de ön plana çıkmaktadır. Çalışma alanında var olan ve her geçen gün gelişen yürüyüş ve bisiklet parkurları, konaklama ve yeme-içme tesisleri, turistik ürünlerin yapılıp satılması buradaki turizm hareketliliğinin önemli bir göstergesidir.

Polonezköy'ün sahip olduğu mekânsal olanaklar, turizm faaliyetlerinde aktif olarak kullanılmaktadır. Bu mekânların kültürel kimliği yansıtmaları, ziyaretçilerin mekân algısını ve yöreye ilişkin izlenimlerinin kalitesini artıracaktır. Bu görüş ile birlikte; yapılan mekânsal analiz, GZFT analizi ve yerinde gözlemlere dayanarak Polonezköy'ün turizm açısından gelişiminde önemli etkisi olan/olacak mekânlara ilişkin tasarım ve iyileştirme önerileri, Tablo 3'te sunulmuştur.

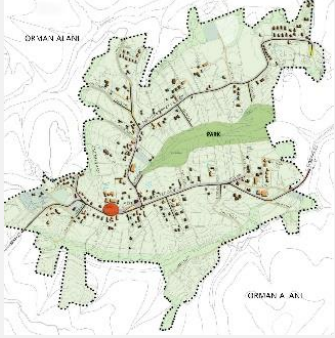
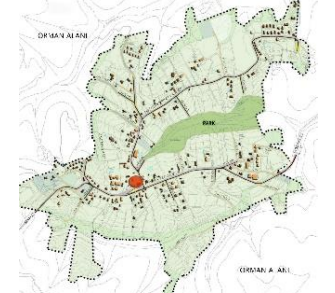
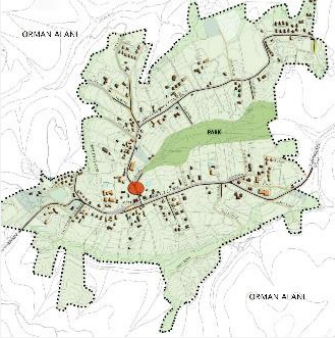
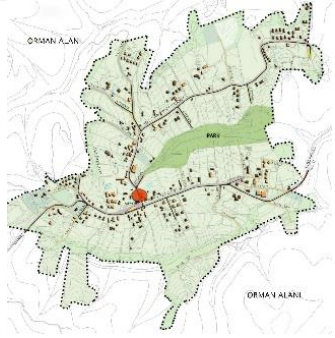
Tablo 3. Polonezköy'ün kültürel özelliklerinin korunması ve turizmin gelişimine yönelik kamusal mekânlara ilişkin peyzaj tasarım önerileri.

KONUM	KAMUSAL MEKÂNLAR İLE İLGİLİ ÖNERİLER
	Polonezköy Meydanı ile ilgili öneriler: 1. Oturma birimleri, duraklar, telefon kulüpleri, döşemeler, sınırlandırma ve aydınlatma elemanları, bilgi-iletişim-yönlendirme panoları ve çöp kutuları gibi kentsel donatılar sayıca artırılmalıdır. 2. Kentsel donatıların yapı malzemesi doğal çevre ile uyumlu olmalı ve bu donatılar kültürel mirası yansıtan niteliklerde tasarlanmalıdır.

Tablo 3. Polonezköy'ün kültürel özelliklerinin korunması ve turizmin gelişimine yönelik kamusal mekânlara ilişkin peyzaj tasarım önerileri (devam ediyor).

KONUM	KAMUSAL MEKÂNLAR İLE İLGİLİ ÖNERİLER
	Hediyelik eşya satış birimleri ve dükkânlar ile ilgili öneriler: 1. Hediyelik eşyaların satıldığı dükkânların dış cepheleri taş ve/veya ahşap materyal kullanılarak tasarlanmalıdır. Dükkânlara ait tabelalarda, kültürel mirası yansıtmaması açısından Lehçe ya da Türkçe dışında diller kullanılmamalıdır. 2. Hediyelik eşyaların satıldığı tezgâhlar birbiriyle uyumlu biçim ve ölçüde tasarlanmalıdır. Doğal çevre ile uyum açısından ahşap materyal kullanılması önerilmektedir. 3. Üst örtü elemanları reklam içermeyen, ölçü ve biçim bakımından birbiriyle ve çevreyle uyumlu renklerde tasarlanmalıdır. 4. Aydınlatma elemanları ve oturma birimleri sayıca artırılmalıdır.
	Cam Sanat Merkezi ile ilgili öneriler: 1. Gece algılanabilirliği artırmak, güvenliği ve yönlendirmeyi sağlamak amacıyla aydınlatma elemanları sayıca artırılmalı ve çeşitlendirilmelidir. 2. Döşeme elemanları yürüyüşü zorlaştırmayan, tarihi dokuyla uyumlu olarak tasarlanmalıdır. 3. Bina dış cephesi tarihi dokuyu yansıtan materyaller kullanılarak onarılmalıdır. 4. Cam Sanat Merkezi'nin çevresinde yer alan sergiler birbiriyle uyumlu biçim ve ölçüde tasarlanmalıdır. Üst örtü elemanları reklam içermeyen, ölçü ve biçim bakımından birbiriyle ve çevreyle uyumlu renklerde tasarlanmalıdır. 5. Oturma birimleri sayıca artırılmalıdır. 6. Alan içinde ve dışında yönlendirme-bilgilendirme panoları yer almalıdır.
	Hristiyan mezarlığı ile ilgili öneriler: 1. Alan içinde ve dışında yönlendirme-bilgilendirme panoları yer almalıdır. 2. Aydınlatma elemanları sayıca artırılmalıdır. 3. Döşeme elemanları yürüyüşü zorlaştırmayan, tarihi dokuyla uyumlu olarak tasarlanmalıdır. 4. Oturma elemanları ve çöp kutuları sayıca artırılmalıdır. 5. Mevcut çeşme tarihi dokuyla uyumlu hale getirilmelidir. 6. Sınır elemanları ahşap ya da taş gibi doğal materyaller kullanılarak onarılmalıdır. 7. Eski mezarlarda bulunan lahitler, mermer sütunlar ve objeler korunmalı ve bakımı yapılmalıdır.
	Azize Anna Kilisesi ile ilgili öneriler: 1. Alan içinde ve dışında yönlendirme-bilgilendirme panoları yer almalıdır. 2. Aydınlatma elemanları sayıca artırılmalı ve çeşitlendirilmelidir. 3. Üstü örtülü ve ağaç altı oturma birimleri tasarlanmalıdır. 4. Döşeme elemanları yürüyüşü zorlaştırmayan, tarihi dokuyla uyumlu olarak tasarlanmalıdır. 5. Sınır elemanları ahşap ya da taş gibi doğal materyaller kullanılarak onarılmalıdır. 6. Konser, dinleti ve gösteri gibi çeşitli etkinliklerde kullanılan açık hava etkinlik alanında gölgeli bölümler oluşturulmalı ve oturma birimleri artırılmalıdır.

Tablo 3. Polonezköy'ün kültürel özelliklerinin korunması ve turizmin gelişimine yönelik kamusal mekânlara ilişkin peyzaj tasarım önerileri (devam ediyor).

KONUM	KAMUSAL MEKÂNLAR İLE İLGİLİ ÖNERİLER
	Zofia Rızı Anı Evi ile ilgili öneriler: 1. Farklı boyutlarda aydınlatma elemanları kullanılmalı ve sayıca artırılmalıdır. 2. Döşeme elemanları yürüyüşü zorlaştırmayan, tarihi dokuyla uyumlu olarak tasarlanmalıdır. 3. Alan içinde ve dışında yönlendirme-bilgilendirme panoları yer almalıdır. 4. Sınır elemanları ahşap ya da taş gibi doğal materyaller kullanılarak onarılmalıdır. 5. Bahçe bölümünde üstü örtülü gölge mekânlar oluşturulmalıdır. 6. Bina çevresi sanatsal objeler (heykel ve plastik öğeler) ile tasarım açısından zenginleştirilmelidir. 7. Çöp kutuları sayıca artırılmalıdır.
	Kültür Evi ve Festival alanı ile ilgili öneriler: 1. Döşeme elemanları yürüyüşü zorlaştırmayan, tarihi dokuyla uyumlu olarak tasarlanmalıdır. 2. Festival alanı içerisinde etkinliklere olanak sağlayacak sert zemin ve çim alanlar oluşturulmalı, bitkisel tasarım sadeleştirilmelidir. 3. Aydınlatma elemanları sayıca artırılmalı ve çeşitlendirilmelidir. 4. Olumsuz hava koşullarında kullanılabilecek mobil üst örtü elemanları tasarlanmalıdır. 5. Oturma elemanları sayıca artırılmalıdır. 6. Alan içinde ve dışında bilgi iletişim ve yön panoları yer almalıdır.
	Açık Hava Müzesi ile ilgili öneriler: 1. Döşeme elemanları yürüyüşü zorlaştırmamalı, tarihi dokuyla uyumlu olmalı ve alanda bulunan tüm objelerin algılanmasını olanak sağlamalıdır. 2. Sınırlayıcı elemanlar, taş, ahşap ya da canlı materyal kullanılarak oluşturulmalıdır. 3. Aydınlatma elemanları sayıca artırılmalı, objelerin gece algılanabilirliği artırmak amacıyla farklı ölçülerde çeşitlendirilmelidir. 4. Oturma birimleri yürüyüş yollarının kenarlarında, sanatsal objelerden uzak ve az sayıda olmalıdır. 5. Alan içinde ve dışında yönlendirme-bilgilendirme panoları yer almalıdır. 6. Çöp kutuları sayıca artırılmalıdır.
	Arıcılık Müzesi ile ilgili öneriler: 1. Turistlerin müzeye ilgisini artırmak amacıyla köy alan içinde ve dışında bilgi-iletişim ve yön panoları yer almalıdır. 2. Müzede özellikle görme engelli turistler için sesli bilgilendirme sistemi oluşturulmalıdır. Müzede sergilenen yazılı belgelerin de bu sistemle sesli hale getirilmesi tüm ziyaretçiler için kullanımında yararlı olacaktır. 3. Sergi panayırıları ve bal satış birimlerinin çevresinde oturma birimleri oluşturulmalıdır. 4. Aydınlatma elemanları sayıca artırılmalıdır. 5. Olumsuz hava koşullarında kullanılabilecek mobil üst örtü elemanları tasarlanmalıdır.

Polonezköy'de turizme olanak sağlayan en önemli doğal peyzaj değerleri ise; sahip olduğu flora ve faunasıyla Beykoz Ormanları ve Polonezköy Tabiat Parkı'dır. Turizm faaliyetleri kapsamında yapılacak etkinliklerde Tabiat Parkı'nın kontrollü olarak kullanımı sağlanarak, sürdürülebilirliği desteklenmelidir. URL-2 (2016)'nın haberine göre; 2013 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Polonezköy Tabiat Parkı'nın durumu ile ilgili değişikliğe gitmiş, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB)'a bağlı Mimarlar Odası ve Çevre Mühendisleri Odası "yapılan değişikliğin yoğun yapılaşmaya neden olacağı" gerekçesiyle konuyu yargıya taşımıştır. "1/1000 ve 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planlarında yapılan plan değişikliğinin yapılaşma yoğunluğunu artırdığı, bölgenin doğal ve özgün yapısını bozucu nitelikte olması" gerekçesiyle, 20 Nisan 2016 tarihinde oybirliği ile dava konusu planların iptaline karar verilmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na açılan davada, Bakanlık

“bölgenin doğal ve kültürel kaynak değerleri ile halkın açık havada dinlenme ve eğlenmesine imkân tanıyan doğa sevgisi ve çevre bilinci oluşturulmasına katkı sağlayan bir özelliğe sahip olmasından dolayı turizmi teşvik etmek amacıyla yapılaşma değerlerinde ayırım getirildiği” savunmasını yapmıştır.

Peyzaj Mimarları Odası gibi TMMOB’a bağlı ilgili meslek odalarının ve çevre duyarlılığı yüksek olan farklı sivil toplum kuruluşları, Polonezköy halkı ve duyarlı kişilerin de karşı duruşunun davanın iptalinde etkili olduğu düşünülmektedir. Plan değişiklikleri iptal edilmiş olsa da Polonezköy’ün stratejik önemi, İstanbul megakentinin artan yapılaşma ve nüfus sorunu, ekonomik gelir düzeyi yüksek kentli nüfusun yerleşme tercihlerinin kırsal alanlar yönünde değişmesi, turizmden daha fazla gelir elde etme çabaları gibi olumsuzluklar, Polonezköy için duyulan ekolojik kaygıları artırmaktadır. Polonezköy’de genç nüfus tercih etmese de yöre halkının büyük bir bölümü, tarım ve turizm faaliyetlerinden elde ettikleri gelirle geçinmektedir. Özellikle kültürel yapının gelecek nesillere aktarılabilmesi için turizm aktivitelerin devam etmesi gerekmektedir. Bu bağlamda; gençler arasında turizm ya da turizmi besleyen kırsal ekonomik sektörlerin yaygınlaştırılması sağlanmalıdır. Bu yönde girişimcilerin maddi ve manevi açıdan desteklenmesi gerekir. Turizme yönelik yapılacak girişimlerde doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin korunmasına hassasiyet gösterilmelidir.

Son olarak; Polonezköy’de gerçekleştirilecek turizm faaliyetlerinin planlı bir şekilde yürütülmesi, peyzaj değerlerinin sürdürülebilir bir şekilde gelecek kuşaklara aktarılması, geçmişten beri artarak devam eden turizm aktivitelerinin, etik değerleri önceleyen bir anlayışla yönetilmesi; peyzaj değerlerinin sürdürülebilirliğinin yanı sıra, sürdürülebilir turizm stratejileri ile yöre halkına alternatif iş imkânlarının sunulması, orta ve uzun vadede ekonomiye katkıda bulunulması açısından da önemlidir.

Not

Bu çalışmanın bir bölümü 5-8 Temmuz 2018 tarihinde Nevşehir’de gerçekleştirilen II. International Scientific and Vocational Studies Congress’de (BILMES 2018) “Kültürel Peyzaj Özelliklerinin Sürdürülebilir Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi: Bir Göçmen Yerleşimi Polonezköy” başlıklı sözlü bildiri olarak sunulmuş ve bildiri özetleri kitabında yayınlanmıştır. Ayrıca bu çalışma, Bartın Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Koordinatörlüğü’nün BAP 2018-FEN-CY-005 Nolu projesi tarafından desteklenmiştir.

Kaynaklar

- **Aciksoz S, Bollukcu P, Celik D (2016).** Ecotourism and Ethics in Protected Areas: Bartın-Sogutlu Village. Oxidation Communications, 39, No 4-II: 3621-3636.
- **Açıksöz S, Bollukcu P, Cengiz Gökçe G (2017).** Amasra-Ahatlar Köyü İçin Ekoturizme İlişkin Öneriler. Bartın Orman Fakültesi Dergisi / Journal of Bartın Faculty of Forestry, 19(2): 40-49 1 Aralık, 2017, p-ISSN :1302-0943 e-ISSN :1308-5875.
- **Bekdemir LF (2010).** Kültürel Peyzaj Değerlendirmesi: Dilek Yarımadası Büyük Menderes Deltası Milli Parkı Örneği. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- **Beykoz Belediyesi (2012).** Polonezköy Köy Yerleşik Alanı Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı Plan Açıklama Raporu. Beykoz Belediyesi Arşivi.
- **Bollukcu P (2014).** Peyzaj Planlama ve Kırsal Kalkınma İlişkisi: Bartın-Arıt Çayı Havzası Örneği. Doktora Tezi (Basılmamış), Bartın Üniversitesi FBE. Bartın, 417 s.
- **Bollukcu P, Cesur A (2017).** Kırsal Kalkınmada Turizmin Rolü: Ankara-Ayaş Örneğinde Bir Değerlendirme. XIII. Uluslararası Katılımlı Ekoloji ve Çevre Kongresi, UKECEK 2017, Bildiri Özetleri Kitabı, 12-15 Eylül, s:521, Edirne.
- **Bollukcu P, Zevit G (2018).** Kültürel Peyzaj Özelliklerinin Sürdürülebilir Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi: Bir Göçmen Yerleşimi Polonezköy”. II. International Scientific and Vocational Studies Congress (BILMES EN-NAT 2018) Engineering and Natural Sciences, Bildiri Özetleri Kitabı, 26-29 Nisan, s: 345, Nevşehir.
- **Cengiz Gökçe G, Açıksöz S (2015).** Kültürel Peyzaj Bileşenleri ve Turizm İlişkisinde Görsel Peyzaj Analizi: Nallıhan-Beydili Köyü Örneği. I. Eurasia International Tourism Congress: Current Issues, Trends, and Indicators, Bildiriler Kitabı, 10 Mayıs 2017, 409-419.
- **Çelik S, Coşkun E, Öztürk E (2013).** Şehri Nuh’un (Şırnak) Kırsal Turizm Açısından Değerlendirilmesi. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi International Journal of Social and Economic Sciences 3 (2): 21-28 2013 ISSN: 1307-1149, E-ISSN: 2146-0086.
- **Çelikyay HS (2017).** Kent İmgelerinin Kamusal Alanı Tariflemesindeki Rolü. Kamusal Alanların mekânsal Organizasyonu/Spatial Organization of Public Spaces. Editör: H. S. Çelikyay. Bartın Üniversitesi Yayınları No: 30, Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınları No: 01. s:19-40, Bartın.

- **Çetinkaya Karafakı F, Yazgan ME (2012).** Kırsal Turizme Kavramsal Yaklaşım, Kırsal Turizmin Önemi ve Etkileri. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, International Journal of Social and Economic Sciences 2 (2): 55-58, 2012 ISSN: 2146-5843, E-ISSN: 2146-0078, www.nobel.gen.tr.
- **Doğan S, Özasan Y (2017).** Kırsal Alan Gelişimi Açısından Kırsal Turizm ve Kırsal Turizmin Dünyadaki Durumu. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE) ÖS-IV: 61-78.
- **Edgell DL, Harbaugh L (1993).** Tourism Development: An Economic Stimulus in the Heart of America. Business America, 114 (2): 17-18.
- **Ekiztepe B (2012).** Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkileri: Teorik Bir Çalışma. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi International Journal of Social and Economic Sciences 2 (2): 85-88, 2012 ISSN: 2146-5843, E-ISSN: 2146-0078, www.nobel.gen.tr.
- **Erdönmez C, Erol YS (2009).** Orman Toplum İlişkileri Açısından Tarihsel Bir İnceleme: Polonezköy Örneği. Bartın Orman Fakültesi Dergisi, Cilt 11, Sayı: 15, 35-44.
- **Eryazıcıoğlu ME (2012).** Kültürel Peyzaj Alanlarının Korunmasına Yönelik İlkeler: İstanbul Boğaziçi Örneği. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), MSGSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- **Gencoğlu S, Özmen B, Güler H (1996).** Yerleşim Birimleri ve Deprem. Türkiye Deprem Vakfı, 80 sayfa, İstanbul.
- **Gökarp DD, Yazgan ME (2013).** Kırsal Peyzaj Planlamada Agroturizm ve Agriturizm. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 15 (24): 25-29.
- **Gülşen H (2007).** Beykoz-Kadıköy-Tuzla (İstanbul) Bölgesinin Hidrojeoloji İncelemesi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- **İOBM (2013).** Polonezköy Tabiat Parkının Ekosistem Tabanlı Fonksiyonel Orman Amenajman Planı. İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü, 2013-2032.
- **Kadanalı E, Yazgan Ş (2012).** Kırsal Turizmin Ekonomik-Sosyal ve Çevresel Etkileri. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14 (23): 97-100, 2012 ISSN: 1309-9132.
- **Kan M, Gülçubuk B, Küçükongar M (2012).** Coğrafi İşaretlerin Kırsal Turizmde Kullanılma Olanakları. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14 (22): 93-101, 2012 ISSN: 1309-9132.
- **Kaypak Ş (2010).** Ekolojik Turizmin Sürdürülebilirliği. Alanya İşletme Fakültesi Dergisi 2/2 (2010)93-114.
- **Kıvrak ET (2011).** Beykoz-Polonezköy'ün Kültürel Peyzaj Analizi ve Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- **Kodaş D, Sü Eröz S (2012).** Kırsal Turizm ile Kültürel Turizmin Bütünleşmesi. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14 (22): 169-174, 2012 ISSN: 1309-9132.
- **Lynch K (2010).** Kent İmgesi. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. ISBN: 978-9944-88-948-3, 215 s. İstanbul.
- **MacDonald R, Jolliffe L (2003).** Cultural Rural Tourism Evidence from Canada. Annals of Tourism Research, Vol. 30, No. 2, pp. 307-322, Elsevier Science Ltd.
- **OGM (2018).** Sayısallaştırılmış Topoğrafik Haritalar. Orman Genel Müdürlüğü Harita Arşivi.
- **Ongun U, Gövdere B (2014).** Bölgesel Kalkınmada Kırsal Turizmin Etkisi: Ağlasun Yeşilbaşköy Örneği. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi International Journal of Social and Economic Sciences 4 (2): 51-57, 2014 ISSN: 1307-1149, E-ISSN: 2146-0086.
- **Özsüle Z (2005).** Geleneksel yerleşimlerin korunması açısından kültürel peyzaj değerlendirmesi: Mudanya örneği. Doktora Tezi (Basılmamış), İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İstanbul.
- **Soykan F (1999).** Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Yıl: 10, 67-75.
- **Şahin V (2013).** Nüfus Coğrafyası Açısından Bir Değerlendirme: Beykoz'da Nüfus Artışının Seyri ve Mekânsal Dağılışı. Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı 28, 319-330.
- **TÜİK (2018).** Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2017 Yılı Sonuçları. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>. Erişim Tarihi: 10.09.2018.
- **UNESCO (1992).** United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization <http://whc.unesco.org/en/culturalandscape>. Erişim Tarihi: 15.05.2018.
- **URL-1 (2015).** Polonezköy Tabiat Parkı. Tarım ve Orman Bakanlığı I. Bölge Müdürlüğü. <http://www.istanbultabiatparklari.gov.tr/tabiat-parklarimiz/tum-parklar/polonezkoy-tabiat-parki> Erişim Tarihi: 10.01.2018.
- **URL-2 (2016).** http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/cevre/567688/Yargi_Polonezkoy_icin_kararini_verdi.html. Erişim Tarihi: 13.08.2017.